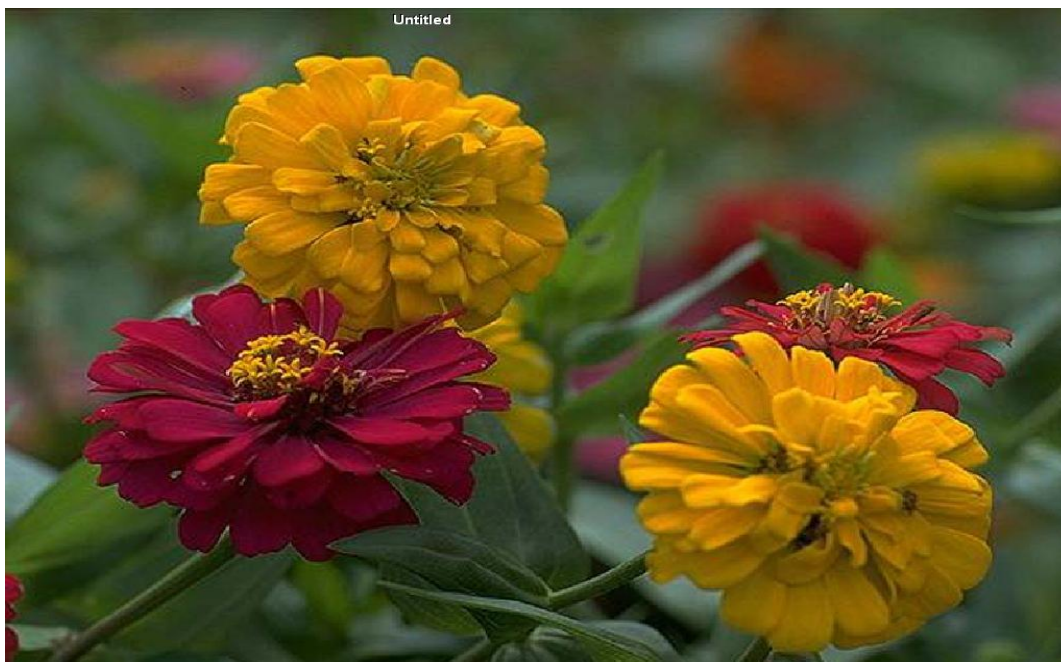

ادبیات فارسی

3

سوم دبیرستان ، رشته های غیر انسانی
دیماه 1393 ، دسامبر 2014
دبیرستان پسرانه امام سجاد (ع)

Parviz Raji

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

آنچه در زیر می آید مجموعه ای از مهم ترین نمونه سئوالهای درس ادبیات فارسی سوم متوسطه رشته های تجربی و ریاضی و فیزیک است که جهت راهنمایی ، آگاهی و استفاده دانش آموزان گرامی فراهم شده است. قابل ذکر است که سئوالات این مجموعه حداقل دو بار در امتحانات نهایی (هماهنگ کشوری) چهار سال اخیر مطرح گردیده.

ضمیمه دلتان پر موسیقی باد

1. ابیات و عبارات زیر را به نشر روان بر گردانید. (6 نمره)

1. بو نصر را بگوی که امروز درستم و در این دو سه روز ، بار داده آید که علت و تب تمامی زایل شد.
" به بونصر بگو که امروز حال خوب است و در این دو سه روز آینده اجازه ملاقات خواهم داد و بیماری و تب کاملاً بر طرف گردیده است."
2. درختان را به خلعت نوروزی قیای سبز ورق در بر گرفته.
" خداوند به مناسبت فرا رسیدن عید به درختان ، جامه های بلند و سبز برگ ها را به رسم هدیه بخشیده."
3. عصاره تاکی به قدرت او شهد فایق شده و تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته.
" آن که به قدرت او ، آب غوره تبدیل به آب شیرین و گوارا ی انگور رسیده می شود و دانه ی کوچک خرما سرانجام نخل بلند می گردد."
4. به بادافره این گناهم مگیر
" مرا بخاطر این گناه مجازات مکن."
5. خسوف های کز خیم شکوهش را به ستیز بر می خیزند.

" حوادث ناگوار تو را به پیری و نابودی می کشاند. "

6. هر نفسی که فرو می رود ممد حیات است و چون بر می آید مفرح ذات.
" هنگامی که نفس می کشیم آن نفس سبب ادامه ی حیات ماست و هنگامی که آن نفس خارج می شود موجب آرامش و راحتی جسم ما می شود. "

7. پرده ی ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه روزی به خطای منکر نبرد.
" خداوند آبروی بنده ای را که مرتکب گناه بزرگی شده است نمی برد و روزی کسی را که گناه زشتی انجام داده قطع نمی کند و همواره مهربان است. "

8. منت خدای را عزو جل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت.
" عبادت و فرمان برداری از خداوند مهربان موجب نزدیک تر شدن بنده به او خواهد شد و شکر گزاری به خاطر نعمت ها موجب افزون تر شدن آنها می گردد. "

9. بترس از جهاندار یزدان پاک خرد را مکن با دل اندر مگاک
" از آفریدگار پاک دنیا بترس و بر خلاف آنچه عقل و احساس تو حکم میکند عمل نکن (مگذار احساس و خواسته ی دل تو ، عقلت را نابود کند. "

10. یکی از صاحب دلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود.
" فرد اهل دلی مشغول تفکر و تأمل بود. "

11. گفت: در همه ی کارها نا تمامی ، وی نیک از جای بشد.
" همه ی کارهایت را همین گونه ناقص انجام می دهی. بوسهل از شنیدن این سخن بسیار عصبانی شد. "

2. معنی لغات مشخص شده را بنویسید. (2 نمره)

1. اهمال جانب من جایز نشمری.
2. بانگ رجیل آید به گوشم.
3. نصف تنش لمس شد.
4. لایه ی رستم کارگر نیفتاد.
5. چون او این مکرمت بکرد همه – اگر خواستند یا نه – بر پای خاستند.

6. در حق او مدح و در حق تو ذم.
7. این قدر مهم گفت که سر رشته ی امور از دستمون رفت.
8. گهی از بهر او خوابش رمیده گهی از خار او دستش خلیده
9. رستم به الحاح از شاهزاده می خواهد.

10. موسی جلو دار است و نیل اندر میان است.

11. بترس از جهاندار یزدان پاک خرد را مکن با دل اندر مگاک
12. جبه ای داشت حبری رنگ.
13. چه باشد گر خورم صد سال تیمار چو بینم دوست را یک روز دیدار
14. مدتی با قفل کندو کو کردیم.

نکوهش
کلام بی معنی و بیهوده
مجروح شده
اصرار و پافشاری
رهبر یا پیشوا
گودال
تیره رنگ
پرستاری - ملاقات
تلاش

3. دانش های ادبی (3 نمره)

1. در هر کدام از ابیات زیر دو آرایه ادبی مشخص کنید.

نشیند برانگیزد از گور شور "	" به سان پلنگی که بر پشت گور جناس ، تشبیه ، مراعات نظیر
زان جا به جولان تا خط لبنان برنیم "	" جانان من برخیز و بر جولان برانیم جناس ، واج آرای
تویی همچون هوای ابر و باران "	" منم چون شاخ تشنه در بهاران تشبیه ، مراعات النظیر
زمین شش شد و آسمان گشت هشت "	" ز سم ستوران در آن پهن دشت واج آرای ، اغراق

3. در هر کدام از ابیات زیر چه آرایه ادبی بکار رفته است؟

بر جای ما بیگانه ننگ است ای برادر "	" تنگ است ما را خانه تنگ است ای برادر جناس بین کلمات تنگ و ننگ
تو گفتی بدرید دشت نبرد "	" خروش آمد از باره هر دو مرد برای توصیف صحنه نبرد از آرایه اغراق بهره گرفته شده
اگر بشنود نام افراسیاب "	" شود کوه آهن چو دریای آب اغراق ، تشبیه
دل بر عبور سد خار و خاره بندیم "	" وقت است تا برگ سفر بر باره بندیم جناس (خار و خاره - باره و خاره)
نبنده مرا دست ، چرخ بلند "	" که گفتت برو دست رستم ببند اغراق ، تشخیص ، استعاره
ای یاوران باید ولی را یآوری کرد "	" یعنی کلیم آهنگ جان سامری کرد تلمیح ، ایهام ، مجاز ، جناس تام
عقل ار چه بزرگ ، طفل راهت "	" چرخ ار چه رفیع خاک پایت تشبیه

4. عرفان در آغاز کدام قرن و با ظهور کدام شاعر موضوع عمده ی اشعار شاعران گردید؟
قرن ششم ، سنایی

5. نام دیگر کتاب " تاریخ بیهقی " چیست؟
تاریخ مسعودی

6. دو مورد از زمینه های اصلی حماسه را فقط نام ببرید؟
داستانی ، قهرمانی، ملی ، خرق عادت

7. ادبیات عرفانی جزو کدام یک از انواع ادبی است؟ اصلی ترین موضوع عرفان چیست؟
ادبیات غنایی ، عشق

8. مجموعه شعر " ماه نو و مرغان آواره " سروده ی کیست؟
رابیند رانات تاگور

9. " جامی " کدام کتابش را به تقلید از " گلستان " نوشته است؟
بهارستان

10. در یک داستان چه عاملی سبب وحدت هنری حوادث داستان می شود؟
هسته یا طرح داستان

11. وجود سیمرخ ، دیو سپید و اسفندیار رویین تن به کدام زمینه ی حماسه اشاره دارد؟
خرق عادت

12. معمول ترین شیوه های روایت داستان چیست؟
استفاده از اول شخص " من " و سوم شخص " او " یا دانای کل

13. نویسنده کتاب " چوب به دست های ورزیل " کیست؟
غلامحسین ساعدی

14. هر یک از آثار زیر از کیست؟

غلامحسین ساعدی
سلمان هراتی
محمد علی اسلامی ندوشن
قیصر امین پور
بزرگ علوی
جلال آل احمد

الف: کتاب " عزاداران بیل "
ب: مجموعه شعر " از آسمان سبز "
ج: داستان داستان ها
د: آینه های ناگهان
و: چشمهایش
ه: پنج داستان

15. یک آرایه سجع در عبارت مقابل بیابید. " هر نفسی که فرو می رود ممد حیات است و چون بر می آید مفرح ذات.
فرو می رود و بر می آید یا حیات و ذات

16. زاویه ی دید داستان " گل دسته ها و فلک " چیست؟
اول شخص

17. هر یک از منظومه های خسرو و شیرین و شاهنامه در کدام حوزه از انواع ادبی قرار می گیرد؟
خسرو و شیرین: ادبیات غنایی
شاهنامه: ادبیات حماسی

18. وقتی از واژه هایی مثل گل سرخ برای بیان مفهوم عشق استفاده می کنیم کدام آرایه ی ادبی را بکار برده ایم ؟
نماد

19. درون مایه ی ادبیات پایداری چیست؟
رویارویی با عوامل استبداد داخلی و تجاوز بیگانگان و مسائلی است که در پی آن رخ می دهد.

20. کدام " منظومه غنایی " همواره سرمشق شاعران بزرگ برای سرودن داستان های عاشقانه بوده است؟
خسرو و شیرین

21. روش نقل داستان های " کلبله و دمنه " چگونه است؟
داستان در داستان

22. منتقدان و تحلیل گران برای بررسی زیبایی ها و آرایه های یک اثر از چه نقدی استفاده می کنند؟
نقد فنی

23. نوع نثر کتابهای زیر چگونه است؟
الف: گلستان
ب: قابوس نامه
آهنگین (مسجع)
ساده و روان

4. درک مطلب (4 نمره)

1. با توجه به جمله ی زیر به سئوالات مطرح شده پاسخ دهید:
" این مرد بزرگ و دبیر کافی به نشاط قلم در نهاد تا نزدیک نماز پیشین ، از این مهمات فارغ شده بود. "

الف : ترکیب " قلم در نهاد " یعنی چه ؟
ب: معادل امروزی " نماز پیشین " چیست؟
آغاز به نوشتن کرد.
نماز ظهر

2. منظور شاعر از مصراع دوم بیت زیر چیست؟
" تو دانی که بیداد کوشد همی
او مغرور است و خواهان جنگ
همی جنگ و مردی فروشد همی "

3. در شعر زیر " کاریز " نماد چه کسانی است ؟
کاریز خوش دارد خیال کند / که رودها / تنها برای این هستند / که به او آب برسانند
انسانهای خود خواه و خود بین

4. منظور از " درخت گل " در عبارت زیر چیست؟
گفت: " به خاطر داشتم که چون به درخت گل رسم ، دامنی پر کنم هدیه ی اصحاب را "
یار ، جمال حق
5. در بیت " به بادافره این گناهیم مگیر / تویی آفریننده ی ماه و تیر " منظور رستم از " این گناه " چیست؟
کشتن اسفندیار
6. مقصود از " لب دیوار دل " در شعر " شب ، دو صف از یا کریم / بال به بال نسیم / از لب دیوار دلت / پر کشید " چیست؟ چرا؟
چشم ، زیرا چشم ، دیده بان قلعه ی دل است.
7. در شعر زیر " ماه " نماد چه انسانهایی است؟
ماه / روشنی اش را / در سراسر آسمان / می پراکند / و لکه های سیاهش را برای خود نگه می دارد.
نماد انسانهای ایثارگر و بخشنده
8. مفهوم کنایی قسمت مشخص شده در عبارت " امیر از آن جهان آمده به خیمه فرود آمد. " چه می باشد؟
از مرگ نجات یافته ، زندگی دوباره یافته.
9. در عبارت " مدیر مدام پای می شد و هی داد می زد. " منظور از " پای می شد " چیست؟
دنبال می کرد. پی گیر بود.
10. در عبارت " یکی از دوستان گفت: از این بوستان که بودی ، مارا چه تحفه کرامت کردی؟ " منظور از " بوستان " چیست؟
تقرب به حق یا مراقبت و مکاشفه
11. منظور شاعر از مصراع دوم بیت زیر چیست؟
" تو با من به بیداد کوشی همی
عقل خود را کنار می گذاری.
دو چشم خرد را بپوشی همی "
12. منظور از عبارت : " سردی استاد از سنگینی نفسش پیداست. " چیست؟
عدم رضایت او از حرکاتش معین است.
13. مفهوم عبارت : " از گزند داس دروگر وقت هیچ روینده را زنهار نیست. " چیست؟
زمان مثل داسی دروگر عمر انسان را کوتاه می کند.
14. در عبارات زیر منظور از جملات مشخص شده چیست؟
" من این نپذیرم و در عهده این نشوم. "
" علف نایافت و ستوران لاغر و مردم روزه به دهن، در راه. "
" کباب بخ کرد. از دهن می افتد. "
مسئولیت این را نمی پذیرم.
گرسنه
بد مزه شدن یا سرد شدن
15. منظور از " گل " در شعر زیر چیست؟
خدا / نه بر ای خورشید / و نه برای زمین / بلکه برای گل هایی که برایمان می فرستد / چشم به راه پاسخ است.
عشق

5. خود آزمایی (3 نمره)

1. چرا داستان رستم و اسفندیار را تراژدی می خوانیم؟
برای آنکه پایان داستان غم انگیز است. (یا حکایت از کاری بزرگ و یا مرگ قهرمانی بزرگ دارد).
2. مقصود از " شاه شهید " در عبارت : " شما که پرده ها از شاه شهید ساخته اید " چه کسی است؟
منظور " ناصر الدین شاه " است.
3. در عبارت زیر ترکیبات مشخص شده را معنی کنید:
" خود گنبد جنگی به دل نمی زد لخت و آجری با گله به گله سوراخ هایی برای کفتر ها. "
زیبا نبود یا جالب نبود - جا به جا
4. منظور از عبارت " شمار آن به قیامت مرا باید داد " چیست؟
حساب و عقوبت آن را من باید در روز جزا پس بد هم.
5. در بیت : " وادی پر از فرعونیان و قبطیان است / موسی جلودار است و نیل اندر میان است " منظور از " فرعونیان و قبطیان " و " موسی (ع) " چیست؟
غاصبان اسرانیلی ، امام و رهبر
6. در بیت " می شود از باغ نگاهت هنوز / یک سبد از میوه ی خورشید / چید " منظور از " یک سبد از میوه ی خورشید " چیست؟
می توان از تو هدایت یافت.
7. در مصرع : " زمان که بخشنده بود / موهبت های خویش را تباه می سازد " مقصود از " موهبت " چیست؟
آنچه که به انسان عنایت شده.
8. در بیت " دوباره پلک دلم می پرد نشانه چیست؟ / شنیده ام که می آید کسی به مهمانی " به کدام اعتقاد عامیانه اشاره شده است؟
پردیدن پلک چشم که نشانه آمدن مهمان است.
9. نویسند چه ابهام لطیفی در عنوان درس " گل دسته ها و فلک " به کار گرفته است؟
گل دسته ها : گلستانه ی مسجد ، کودکان معصوم و پاک
فلک : آسمان ، وسیله ی تنبیه
10. در بیت زیر منظور از " تاج " چیست؟
ولادت که روزگاری از گوهر نور بود
اوج و شکوه جوانی
11. مقصود از " تو " در بیت " تو را در دل درخت مهربانی / به چه ماند؟ به گلزار خزانی " چیست؟
معشوق یعنی ر امین
12. با توجه به شعر زیر ، چرا شاعر آفتاب را خار و خس چشم جانباز می داند؟
آفتاب / خار و خس مزرعه ی چشم تو / آبشار / موج فرو خفته ای از خشم تو
زیرا بینش و بصیرت جانباز را ارزشمند تر از روشنی آفتاب می داند.

13. مصراع " همه دل پر از باد و لب پر از پند " بیانگر چه حالتی است؟
نصیحت‌گری و غم و اندوه
14. چرا شاعر در مصراع " ولادت که روزگاری از گوهر نور بود " ولادت را از گوهر نور می‌داند؟
زیرا ولادت هدیه‌ای است که از سوی خداوند (نور پاک) به انسان داده شده است و او روح خود را در انسان دمیده.
15. درون مایه‌ی داستان " رستم و اسفندیار " در شاهنامه چیست؟
برخورد آزادی و اسارت، پیری و جوانی، کهنه و نو
16. مصراع اول بیت زیر اشاره به چه کسی است و چه موضوعی دارد؟
نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت
به غمزه مسئله آموز صد مد رس شد
پیامبر اسلام - اینکه وی خواندن و نوشتن نمی‌دانست.
17. در شعر زیر، منظور از " لب دیوار دل " چیست؟ چرا؟
" شب دو صف از یا کریم / بال به بال نسیم / از لب دیوار دلت / پرکشید. "
چشم، زیرا چشم، دیده بان قلعه دل است.
18. چرا داستان رستم و اسفندیار را تراژدی می‌خوانیم؟
برای آنکه پایان داستان غم‌انگیز است - حکایت از کاری بزرگ و یا مرگ قهرمانی بزرگ دارد.
19. بیت " ای از بر سدره شاهره
معرج حضرت رسول (ص)
وی قبه‌ی عرش تکیه گاهت " تلمیح به کدام واقعه است؟
20. پیام بیت زیر را بنویسید.
" باید به مژگان رفت گرد از طور سینین
مقدس بودن محل و عشق و علاقه‌ی زیاد مسلمین به این مکان یا بیرون راندن اسرائیلی‌ها از فلسطین
باید به سینه رفت زین جا تا فلسطین "
21. در بیت زیر منظور از " تقصیر " چیست؟
" بنده همان به که ز تقصیر خویش
خطای عمدی - گناه
عذر به درگاه خدای آورد "
22. در بیت زیر مفهوم کلمات مشخص شده را بیان کنید.
" که چندین بیچم که اسفندیار
بیچم: اصرار می‌کنم
بیچاند: روی بگرداند
مگر سر بیچاند از کارزار "
23. مقصود از " سر به مهر نامه " در مصراع " این سر به مهر نامه بدان مهربان رسان " چیست؟
راز میان عاشق و معشوق
24. اهداف بیهقی از آوردن حکایت‌های مناسب در خلال حوادث چیست؟
بر انگیزتن نشاط و رغبت خوانندگان و پند دادن به مردم و آیندگان
25. منظور تاگور در این بخش از شعر " آنان که فانوسشان را بر پشت می‌برند / سایه‌هاشان پیش پایشان می‌افتد. " منظور از
" آنان " چه کسانی است؟
کسانی که از حقیقت غافلند.

6. حفظ شعر (2 نمره)

جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کرده و ابیات را کامل کنید.

..... خنده های زیر لب ،
چند روی چو گل و قامت چون است
بلکه آن است که ز ملک آزاد است
تا دمی بر آسایم زین ظلمانی
پیش از آن که این خانه رو نهد به

..... بی وفا نگار من
همچو بگشا چشم و ببین کاندرخاک
پیش صاحب نظران باد است
ساقیا بده زان شراب روحانی
خانه ی دل ما را از کرم..... کن

موفق باشید.
Good Luck
L.L.P.G Emam Sajjad High School

1